

מרמ"ק ללימוד סי' קי"ג סעיפים ד' וט"ז

עוד נפק"מ במחלוקת רשב"א ורא"ה: עבדים ועובדים, כלים, חולה

תוס' הכא (לח. ד"ה אלא)

[רא"ה בבדק הבית (ד"ה והשתא ודאי), "ואני אומר מקום הניחו ..."]

ריטב"א הכא (ריש לח. ד"ה וכל שנאסר)

ר"ן (טו. בדפי הרי"ף, בסוף הדיבור הראשון), "ולענין כלי שבשל ..."

בית יוסף לעיל בריש הסימן (סעיף ד), ובדרכי משה שם (ס"ק א)

[ב"ח שם (אות א)]

שלחן ערוך ורמ"א (סעיף ד)

ש"ך (ס"ק ז)

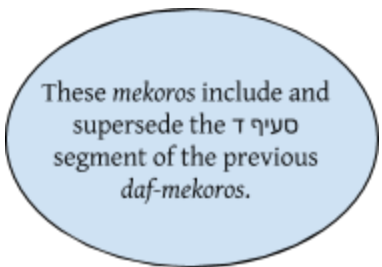
ט"ז (ס"ק ד [וס"ק ג])

ביאור הגר"א (ס"ק ט)

טור ובית יוסף (סעיף ט"ז)

שו"ע ורמ"א (סעיף ט"ז)

ש"ך, ט"ז, גליון מהרש"א (ד"ה מגעילו), **ביאור הגר"א** (ס"ק מא, מב)

בדק הבית על תורת הבית בית ג שער ז (ד"ה והשתא ודאי, וד"ה ועוד שהאופה)

והשתא ודאי קשיא טובא מנהגא היאך אנו אופין בפורני. ויש משליכין עץ לתוך הפורני, ומורי רבנו משה ז"ל כתב שאין זה מכשיר כלל שלא אמרו אלא שגר תנורא או חיתוי בגחלים הניכר באפייתו כגון שניכר מהירות אפייתו על ידי כן. ואני אומר מקום הניחו לי רבותי לפרש, שיש כאן בענין בשולי נכרים קושיא אחרת גם כן, דקיימא לן בחולה שאין בו סכנה שאין מתירין לו איסורין של דבריהם אלא בהנאה והתם נמי שלא

כדרך הנאתו אבל לא באכילה, שלא הותר סתם יינן ולא שמנה של גיד הנשה למי שהוא חש בגופו חס ושלוש נשתקע הדבר ולא נאמר, וכן הדין במוקצה דאסור ודאי בחולה שאין בו סכנה ואע"ג דשרינן לגונח לינק חלב בשבת לאו מוקצה הוא דהאי בהמה לא אתקצאי אלא מחמת איסור שחיטה בכל מאי דאפשר לאיתהנויי בלא איסור שחיטה שרי תדע דהא קיימא לן דמותר לחלוב בשבת בתוך הקדרה משום דמשקה הבא לאוכל כדמי ולא אסרינן משום מוקצה ולא דמי לביצה שנולדה בשבת דאסירא משום מוקצה דהתם בשבת נגמרה יציאתה ונעשית בריה מיוחדת בפני עצמה מה שאין כן בחלב שלא נתחדש בשבת שיעשה בריה חדשה ופנים חדשות אלא שנתרבה ריבוי שאינו ניכר ושאינו מסויים שהרי ידוע ומפורסם לכל שאף מערב שבת היה שם חלב וכהאי גוונא ליכא משום מוקצה אלא משום חולב ואפילו כדרכו ליכא איסורא דאורייתא וכיון דכן השתא דהוי מפרק שלא כדרכו שרי ליה רבנן. והשתא דאתינן להכי קשיא טובא היאך מתירים לחולה לבשל לו על ידי נכרים ובודאי בכל דבר התירו לו אף בדברים שיש בהן בשולי נכרים, והכי מוכח הא דאמרינן בשבת חיה שלשה שבעה שלשים שלשה מחללין עליה את השבת לעולם שבעה אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת שלשים עושין לה על ידי ארמאי כדקיימא לן דכל צרכי חולה נעשים על ידי נכרים בשבת והוא שאינו [דף צד עמוד א] שלו ואינו עושה במצות בעלים איסורא דרבנן והתירו לחולה ובודאי דשלשים דומיא דשבעה ושלשה מה שבעה ושלשה עושין לה על ידינו כל דבר אף שלשים עושין לה על ידי ארמאי כל דבר ומותר לה אפילו בדברים שיש בהן בשולי נכרים. ותרצתא דהני שמעתא, דרבנן באיסורין אלו שאסרו בשל נכרים משום חתנות לא השוו בהם מדותיהם כשאר איסורין של דבריהם כגון שמנו של גיד וכחל, אלא כאן לפי מה שראו אסרו ופעמים החמירו ופעמים הקלו, שהרי יינן ופתן והשכר שלהן והשלקות כלן מדבריהם משום בנותיהן ואסרו יינם ואף מגעם ביין שלנו ואפילו בהנאה וסמכו דבריהם לשל תורה לעשותו כיון נסך לפי שבו ראוי להחמיר לפי שקרובה ומצויה תקלתו יותר מן הכל ואע"כ התירו במבוסשל שלנו לפי שאין שתייתו תדירה ועיקרו לרפואה, פתן הסירו מן הפלטר ושורת הדין אף בשדה מותר ובשכר התירו חוץ לביתם הרי שיש מקום שהוא אסור ומקום שהוא מותר ובשלקות התירו כל שאין הנכרי מתכוין לבשל כדאיתא בגמרא, נמצא דבר אחד פעמים אסור פעמים כיוצא בו מותר שלא אסרו בזה כל זמן שאין בו חשש בנותיהן, אף אני אומר שהנכרי שבא לבשל לחולה והוא בשבת בזמן האסור לנו לבשל שלא אסרו משום בשולי נכרים כלל דלא שייך הכא משום חתנות ולא עוד אלא שמותר לבריא במוצאי שבת. עוד אני בא לדון מזה הטעם שלא השוו חכמים מדותיהם בענין זה ולא אסרו בו אלא לפי מה שיראה שימשך בו טעם של חתנות, ואומר שהנכרי שבא לבשל לעצמו בין בחול בין בשבת ובלבד דברים המותרין שאע"פ שהתבשיל אסור משום בשולי נכרים אבל הכלים מותרין להשתמש בהן אחר הדחה דלגבי גיעולי הכלים לא מסתבר למימר דגזרו ואסרו בהו משום בשולי נכרים דלית בהו משום חתנות ולא משום איקרובי דעתא. עוד שמעתי בשם הרב ר' יצחק ברבי מנוח ז"ל שאין דין בשולי נכרים בעבדו ושפחתו הקנויים לו כיון שמעשי[ה]ם דרך כפיה לא שייך הכא איקרובי דעתא. ומורי רבנו משה ז"ל רואה דבריו אע"פ שאין ראוי לעשות כן לכתחילה דיעבד מותר. ומעתה יש לדון לזכות בנדון שלפנינו דלא חשיב בשולי נכרים שכיון שזה מחוקי המלכות לאפות כלם פתן בפורני ואין אדם רשאי לקבוע פורני לעצמו לא גרע לענין פת מפת פלטר נכרי במקום שאין פלטר ישראל.

[דף צד עמוד ב] ועוד שהאופה אופה בבית מיוחד לכך ואינו מתכוין לבשל לעצמו ולא לשום אדם מיוחד אלא למלאכתו לפי שהוא שכיר לאפות ולבשל לכל הבא בבית מיוחד שאין בני אדם אוכלין בו ולא שותין בו והוא רשות הרבים לכל העולם בזה אפשר לדון לזכות דכי הא לא חשיב בשולי נכרים דלא שייך בהא איקרובי דעתא וכל שכן לענין פת שהקלו בו.